

POSTANOWIENIE

28 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 28 kwietnia 2026 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku M.K.

z udziałem A.B.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej M.K.

od postanowienia Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie

z 18 czerwca 2024 r., IV Ca 1242/23,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
kasacyjnego do orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 18 czerwca 2024 r. Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie oddalił apelacje wnioskodawcy i uczestniczki od postanowienia wstępnego Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi - Południe w Warszawie z 9 lutego 2023 r., ustalającego, że udziały w majątku wspólnym byłych małżonków A.B. i M.K. nie są równe i wynoszą w stosunku do A.B. $\frac{3}{4}$, a w stosunku do M.K. $\frac{1}{4}$.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, wnioskodawca wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 i 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Przesłanką zaskarżenia orzeczenia w postępowaniu cywilnym jest istnienie interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia, jego zaś brak prowadzi do odrzucenia środka zaskarżenia (zob. np. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSN 2014, Nr 11, poz. 108;). Skargą kasacyjną wnioskodawcy zostało objęte całe postanowienie Sądu drugiej instancji, w tym również rozstrzygnięcie tego Sądu o oddaleniu apelacji uczestniczki. W tym zakresie rozstrzygnięcie było dla wnioskodawcy korzystne, co skutkowało koniecznością odrzucenia skargi kasacyjnej w tej części jako niedopuszczalnej (art. 398⁶ § 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ

35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jeżeli zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl.; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl.; z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.; z 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl.; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl.; z 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

Nie zachodzi powołana przez skarżącego przyczyna kasacyjna w postaci wystąpienia istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które wyraził w pytaniu: Czy nabycie przez małżonków określonego składnika majątkowego do majątku wspólnego na podstawie spadkobrania po wstępnym jednego z nich należy zawsze traktować jako przyczynienie się tego małżonka do zwiększenia majątku wspólnego, uzasadniające uwzględnienie jego żądania ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym, czy też znaczenie takiego nabycia dla oceny żądania ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym

należy rozpatrywać z uwzględnieniem indywidualnych okoliczności konkretnej sprawy? Wątpliwości skarżącego bowiem są oparte na założeniu przyjęcia w zaskarżonym postanowieniu automatyzmu, że uzyskanie przez małżonków przysporzenia majątkowego w wyniku spadkobrania po członku rodziny generacyjnej jednego z nich jest równoznaczne z różnym stopniem przyczynienia małżonków do powstania majątku wspólnego. Tymczasem analiza motywów zaskarżonego postanowienia nie uzasadnia takiego wniosku. Wynika z nich bowiem, że Sąd Okręgowy przy ocenie przesłanki różnego przyczynienia do powstania majątku wspólnego uwzględniał całokształt starań każdego z małżonków o założoną przez nich rodzinę, w tym dokonywał oceny, czy małżonkowie racjonalnie gospodarowali posiadanymi zasobami, czy ich nie trwonili, jak również nakład osobistej pracy przy wychowaniu dzieci i we wspólnym gospodarstwie domowym. Sąd Okręgowy uwzględnił w konsekwencji m.in., że wnioskodawca zaciągał zobowiązania finansowe, generował straty w majątku wspólnym i trwonił pieniądze na alkohol, mimo że rodzina żyła bardzo skromnie, uczestniczka zaś nie mogła sobie pozwolić na zakup nowych rzeczy dla dzieci, a czasem była zmuszona pożyczać od rodziny pieniądze na żywność i to uczestniczka, oprócz pracy zawodowej, codziennie zajmowała się gospodarstwem domowym oraz opieką nad dziećmi. Uwzględnił przy tym, że - jak wyjaśniono w orzecznictwie Sądu Najwyższego - przesłanka przyczynienia odwołuje się do źródła pochodzenia majątku wspólnego małżonków (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 553/12, OSNC-ZD 2014, Nr 2, poz. 24). Nie zrównał jednak stwierdzenia, że majątek wspólny powstał w wyniku spadkobrania po ojcu uczestniczki z oceną, iż to uczestniczka w większym stopniu przyczyniła się do jego powstania, a w tej części rozważań uwzględnił okoliczności, w jakich doszło do nabycia w ten sposób przez oboje małżonków majątku, a więc to, że ojciec uczestniczki nie miał wiedzy o przemocy psychicznej, fizycznej oraz seksualnej stosowanej przez wnioskodawcę wobec uczestniczki i że dokonał testowania nie tylko na córkę, ale również na rzecz zięcia (do ich majątku wspólnego) ze względu na dobro ich rodziny.

Kwestia pochodzenia majątku wspólnego nie była jedyną okolicznością uwzględnioną przez Sąd Okręgowy przy ocenie, czy małżonkowie w różnym

stopniu przyczyniali się do powstania majątku wspólnego, zważywszy dokonaną przez ten Sąd ocenę dotyczącą starań każdego z małżonków - stosownie do swoich możliwości i sił - o należyte funkcjonowanie i zaspokajanie potrzeb założonej rodziny, obejmujące uzyskiwanie dochodów, sposób gospodarowania nimi i racjonalność wydatków.

Uzasadniając przyczynę kasacyjną z art. 398⁹ §1 pkt 1 k.p.c., skarżący podniósł, że zaskarżone orzeczenie narusza w sposób oczywisty art. 43 § 2 k.r.o. przez jego błędną wykładnię polegającą na utożsamieniu „ważnych powodów” uzasadniających ustalenie nierównych udziałów z winą za rozkład pożycia małżeńskiego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że ocena ważnych powodów ma nie tylko aspekt majątkowy, ale również etyczny, co wyraża się w postulatcie dokonywania ich oceny przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego. Przesłanka „ważnych powodów” może w konsekwencji obejmować także zachowania o charakterze moralnym, w tym nadużywanie alkoholu, przemoc czy trwonienie majątku, o ile mają one wpływ na wspólne życie małżonków i sposób gospodarowania majątkiem (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 maja 2025 r., I CSK 3864/24, niepubl.). Fakt, że określone okoliczności stanowiąc mogą również o winie w rozpadzie pożycia małżeńskiego nie wyłącza ich z oceny w ramach przesłanki ważnych powodów, nie chodzi bowiem o winę w rozkładzie pożycia, ale o winę odnoszoną do nieprzyczyniania się lub przyczyniania się w mniejszym stopniu niż to wynika z możliwości małżonka do zgromadzenia majątku wspólnego. Przy ocenie istnienia ważnych powodów należy mieć w konsekwencji na względzie całokształt postępowania małżonków w czasie trwania wspólności majątkowej w zakresie wykonywania ciążących na nich obowiązków względem rodziny, którą przez swój związek założyli. Z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych wynika natomiast, że wnioskodawca z obowiązków tych nie wywiązywał się. Nie podejmował zatrudnienia stosownie do swoich możliwości, uzyskiwane dochody przeznaczał na własne potrzeby, generował wydatki, podczas gdy uczestniczka musiała pracować ponad siły i uzyskiwać pomoc, w tym finansową, ze strony innych osób w celu zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodziny. Moralnie naganne zachowania wnioskodawcy,

takie jak wieloletnie stosowanie wobec uczestniczki przemocy psychicznej i fizycznej, w tym seksualnej, wpływały niewątpliwie destrukcyjne na każdy aspekt funkcjonowania rodziny, uczestnik zaś podejmując te zachowania niweczył starania uczestniczki o pomnażanie majątku wspólnego. Powołana przez skarżącego okoliczność podejmowania się przez niego remontów wspólnej nieruchomości nie równoważy wieloletniego nieprzyczyniania się przez skarżącego w toku małżeństwa stron - stosownie do swoich sił i możliwości - do powstania i pomnażania majątku, rażących zaniedbań wnioskodawcy w zakresie ciążących na nim obowiązków rodzinnych, w tym podejmowania zachowań godzących nie tylko w dobrobyt, ale istotę założonej z uczestniczką rodziny. Dokonana przez Sąd Okręgowy ocena ważnych powodów respektuje ugruntowane w tym względzie orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące tego, jakie okoliczności mogą być kwalifikowane jako ważne powody na gruncie art. 43 § 2 k.r.o. Nie sposób zatem podzielić wniosku skarżącego, że kwalifikacja przez Sąd Okręgowy stosowanej przez wnioskodawcę wobec uczestniczki przez znaczną część związku małżeńskiego przemocy psychicznej, fizycznej i seksualnej jako ważnego powodu jest oczywiście wadliwa i skutkowałą wydaniem oczywiście nieprawidłowego rozstrzygnięcia, które nie powinno się ostać.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[a.ł.]

Roman Trzaskowski

(K.L.)

